

بسم الله الرحمن الرحيم

عنوان :

پنج شاخص اجتماعی سبک زندگی اسلامی در بیانیه گام دوم

پژوهشگر :

سهم بنی نعمه^۱

چکیده

سبک زندگی عبارت است از چگونه زیستن و تمام مسائلی را که آدمی در متن زندگی با آن مواجه است را شامل می شود . مسلمانان برای رسیدن به کمال باید مطابق سبک زندگی اسلامی رفتار کنند تا به سعادت و کمال دست یابند ؛ و در نتیجه جامعه اسلامی تکامل یافته ای داشته باشند . بنابراین در وهله اول باید شاخص های این سبک زندگی را در ابعاد مختلف بشناسند تا بتوانند آنگونه که شایسته است عمل کنند . در این مقاله که به روش فیش نویسی - کتابخانه ای تهیه شده است ، پنج شاخص مهم در بعد اجتماعی سبک زندگی اسلامی با تکیه بر بیانیه گام دوم انقلاب که شامل شاخص های احسان ، توجه به تاریخ ، صله رحم ، ایثار ، امید به همراه آثار و ثمرات و مصادیق هر کدام به صورت جزئی بررسی شده است .

۱- سطح ۲ ، مدرسه علمیه فاطمه الزهرا (س) آبادان

لذا طبق بررسی های صورت گرفته در این مقاله مشخص گردیده که اگر انسان ها این شاخص ها را به خوبی شناخته و به آنها عمل نمایند ، به سعادت و کمالی که هدف غایی این نظام است دست می یابند .

کلید واژه : اسلامی ، سبک زندگی ، شاخص

مفهوم شناسی

اسلامی : در لغت و اصطلاح به معنای آنچه مربوط به دین اسلام و فرهنگ و تمدن آن است .^۱

سبک زندگی : سبک در لغت و اصطلاح به معنای طرز ، روش و شیوه می باشد .^۲

زندگی نیز در لغت و اصطلاح به معنای زندگانی است .^۳

سبک زندگی در لغت به معنای شیوه زندگی و در اصطلاح به معنای چگونه زیستن که شامل عقاید ، باورها و رفتارهای آدمی می شود .

شاخص : در لغت به معنای نمودار، نماینده ، مأخذ و پایه و در اصطلاح به معنای نمونه و الگو و سرمشق می باشد^۴

۱- معین ، فرهنگنامه معین ، ج ۱ ، ص ۲۷۲

۲- دهخدا ، لغت نامه د خدا ، ص ۱۲۷۹

۳- معین ، فرهنگنامه معین، ج ۲ ، ص ۱۷۵۳

۴- معین ، فرهنگنامه معین، ج ۲ ، ص ۱۹۹۳

مقدمه

سبک زندگی مجموعه ای از جلوه های رفتاری فرد است که تاثیر پذیرفته از عقاید ، باورها ، ارزش ها و علایق اوست . ترکیب اینها ترکیب شخصیت فردی و اجتماعی افراد را می سازد .^۱ در سبک زندگی غیر اسلامی آنچه محور مورد بررسی قرار گرفته رفتار است ؛ اما در سبک زندگی اسلامی رفتار به علاوه نیت افراد و عواطف و شناخت هایی که پشتوانه آن رفتار است مورد توجه قرار می گیرد .^۲ سبک زندگی اسلامی دارای شاخص ها و مولفه های بسیاری است که در این مقاله به چند شاخص مهم در بعد اجتماعی آن پرداخته شده است . توصیه رهبر معظم در آخرین فراز از بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی که درباره سبک زندگی به شیوه اسلامی می باشد ما را به این تحقیق وا داشته است . ایشان می فرمایند : ((تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران ، زیان های بی جبران اخلاقی ، اقتصادی ، دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است ، مقابله با آن جهادی همه جانبه و هوشمندانه می طلبد که باز چشم امید در آن به شما جوان هاست .)) این مهم ما را بر آن داشت که پنج شاخص مهم اجتماعی سبک زندگی اسلامی را که در بیانیه گام دوم ذکر شده اند بررسی کرده و این مقاله را تهیه کنیم . در رابطه با موضوع شاخص های سبک زندگی اسلامی مقالات و کتب دیگری تدوین شده که وجه تمایز این مقاله با سایر مقالات این است که پنج شاخص سبک زندگی اسلامی را در بعد اجتماعی و با تکیه بر بیانیه گام دوم عنوان داشته در حالی که سایر مقالات و کتب اغلب یا تنها اقدام به بررسی برخی از شاخص های سبک زندگی اسلامی نموده اند

۱- شریفی ، همیشه بهار اخلاق و سبک زندگی اسلامی ، ص ۲۸

۲- کاویانی ، سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن ، ص ۷

یا اگر هم با اشاره ای بر بیانیه گام دوم بوده ، شاخص ها را به طور کلی و در ابعاد فردی و اجتماعی بررسی کرده اند . در حالی که ما در این مقاله به طور خاص بعد اجتماعی را مورد بررسی قرار داده ایم . این مقالات عبارتند از :

مولفه ها و شاخص های سبک زندگی اسلامی ، حسین مظاهری ، جمشید هاشم پور (۱۳۹۶)

سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن ، محمد کاویانی

مروری بر شاخص های سبک زندگی اسلامی ، حسین خطیبی (۱۳۹۲)

شاخص توجه به تاریخ :

توجه به تاریخ سبب غفلت زدایی و سازنده است و بی توجهی به آن سبب توبیخ است و سرعت رسیدن به خواسته ها را کاهش می دهد .

در قرآن هم می بینیم که آیات بسیاری انسان ها را دعوت به توجه به تاریخ و عبرت آموزی از آن می کنند . زیرا هدف قرآن از نقل تاریخ ، عبرت آموزی است نه داستان سرایی . برای نمونه چند آیه را که دعوت به توجه به تاریخ کرده اند ذکر می کنیم :

الف : کیف کان عاقبت الذین من قبلهم ...^۱

ب : الم یاتهم نبا الذین من قبلهم ...^۲

ج : قد خلت من قبلها امم ...^۳

۱- غافر : ۲۱

۲- توبه : ۷۰

۳- رعد : ۳۰

آری سنت های تاریخ ثابت است و برای همه مفید و عبرت آموز می باشد ؛ توجه به تاریخ هر قوم برای تبلیغ و تربیتشان لازم است .

از جمله ثمرات توجه به تاریخ ، این است که زمینه صبر و شکر را در انسان به وجود می آورد ؛ با یادآوری مصیبت ها و تلخی های گذشته و برطرف شدن آنها انسان را به شکر وامی دارد و با توجه به پایداری امت ها و پیروزی آنان ، آدمی را به صبر و مقاومت دعوت می کند . قرآن هم در این زمینه می فرماید :

ان فی ذلک لآیات لکل صبار شکور^۱

لازمه عبرت آموزی از تاریخ

بهترین درس برای زندگی امروز ، عبرت آموزی از تاریخ گذشته است .

البته که لازمه آن فطرتی سالم ، روحی پاک ، ایمان و بصیرت است . قرآن هم در این باره از اینچنین الفاظی استفاده کرده است :

لایات لقوم یومنون^۲ ؛ یتفکرون ...^۳

آری در این راه نیازمند ایمان ، بصیرت ، تفکر هستیم . باید توجه داشته باشیم که ایران قبل از انقلاب اسلامی چه تاریخی داشته است . رژیم سلطنتی وابسته به بیگانگان مستبد فاسد ، صنعتش وارداتی ، علمش ترجمه ای ، کشورش تحت سلطه و تحقیر شده و عقب مانده ، اخلاقش آلوده و غرب زده ، تبلیغاتش ترویج فساد و خدماتش منحصر به شهرهای بزرگ بوده است .

۱- ابراهیم : ۵

۲- روم : ۳۷

۳- جائیه : ۱۳

اصل وجود انسان فانی است ، این فنا و ناپایداری برای انسان نگرانی و اندوه و ناامیدی ایجاد می کند ، زمانی که انسان مومن خود را متصل به یک سرچشمه لایزال و قدرتمند تصور می کند ، قطعاً برای او امید و آرامش به همراه دارد .

در این زمینه امام سجاد (ع) می فرمایند : ((ای بهترین کسی که می توان به او امید داشت ... از تو درخواست می کنم از امیدت آنقدر مرا سرشار سازی که دلم بدان آرامش و اطمینان یابد.))^۱

امید به خود :

هنگامی که انسان نسبت به توانایی های خویش شناخت کافی داشته باشد ، امید کاذب و توقعات بیجا از خود نخواهد داشت و در کارهای خویش به نتایج مطلوب تری دست خواهد یافت و ناامید نخواهد شد همانگونه که خداوند متعال نیز هیچ کس را جز به اندازه ظرفیت و توانایی هایش تکلیف نمی کند . (لا یكلف الله نفسا الا وسعها)^۲

۱- صحیفه سجادیه ، مناجات الراجین

۲- بقره : ۲۸۶

در سبک زندگی اسلامی ، شخص باید کاملاً آشنا به توانایی ها و ضعف های خود باشد تا بیش از ظرفیتش توقع نداشته باشد و امیدش امیدی واقع بینانه و رو به پیروزی باشد ؛ اگر این گونه بود در راه کمال طلبی خویش رشد خواهد کرد و اگر غیر این باشد همواره شکست را تجربه خواهد کرد .

امید به جامعه اسلامی :

امید مهمترین عنصر انگیزشی و موتور محرک برای پیشرفت جوامع و افراد است . طبق فرموده خداوند در قرآن کریم یک جامعه اسلامی با امید به روز قیامت و لقای پروردگار می تواند مانع دنیا طلبی ^۱، طغیان ^۲ و فساد انگیزی ^۳ افرادش شود .

همچنین با بررسی آیه ۸۷ سوره یوسف در میابیم که یک جامعه با امید به رحمت الهی می تواند زمینه ساز تلاش و کوشش جهت رفع مشکلات کوچک . بزرگ باشد

بنابراین رشد فرد در گرو رشد جامعه می باشد و بالعکس رشد جامعه نتیجه رشد افرادش است .

۱- یونس : ۷

۲- فرقان : ۲۱

۳- عنکبوت : ۳۶

نتیجه گیری :

طبق فرموده مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم ، ترویج سبک زندگی غربی زیان بی جبرانی به کشور و ملت ما زده است و همچنین ایشان در جای دیگری فرموده اند جواب کار فرهنگی باطل کار فرهنگی حق است^۱ ، بنابراین ما باید در مقابل سبک زندگی غربی ، سبک زندگی اسلامی را به خوبی شناخته و عامل به آن باشیم و سعی در ترویجش داشته باشیم . شاخص های سبک زندگی اسلامی در بعد اجتماعی که در بیانیه گام دوم هم به برخی از آنها اشاره شده است عبارتند از : ایثار ، احسان ، امید ، صله رحم، توجه به تاریخ ، اقتصاد و ...

که در این مقاله به علت محدودیت در تعداد صفحات نگارش مقاله تنها به پنج شاخص اول پرداخته شد و ثمرات و انواع هریک را بررسی کردیم .

۱- بیانات رهبری در گردهمایی سراسری ائمه جمعه ، ۲۱ شهریور ۱۳۷۳

فهرست منابع

* قرآن کریم

* نهج البلاغه ، ترجمه سید جعفر شهیدی ، تهران ، انتشارات علمی و فرهنگی ، ۱۳۷۸ ه ش

۱- دهخدا ، علی اکبر ، لغت نامه دهخدا ، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران ، چاپ

دوم ، ۱۳۷۷ ه ش

۲- شریفی و همکاران ، احمد حسین ، اخلاق و سبک زندگی اسلامی ، قم : دفتر نشر

معارف ، چاپ نهم ، ۱۳۹۳ ه ش

۳- قرائتی ، محسن ، مبانی قرآنی بیانیه گام دوم انقلاب ، بی جا : ستاد اقامه نماز ، چاپ

اول ، ۱۳۹۹ ه ش

۴- کاویانی ، محمد ، سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن ، قم : پژوهشگاه حوزه و

دانشگاه ، چاپ دوم ، ۱۳۹۲ ه ش

۵- لاری ، نادر ، الفبا سبک زندگی ، کرج : آوای ویانا ، چاپ اول ، ۱۳۹۳ ه ش

۶- مطهری ، مرتضی ، انسان کامل ، انتشارات صدرا ، چاپ نهم ، ۱۳۷۳ ه ش

۷- معین ، محمد ، فرهنگ فارسی معین ، تهران : امیرکبیر ، چاپ نوزدهم ، ۱۳۸۱ ه ش

۸- منافی ، کاظم ، تجلی حقوق شهروندی در بستر سبک زندگی اسلامی ، تهران :

استاد شهریار ، ۱۳۹۶ ه ش

۹- میر جلیلی ، علیرضا ، ((بررسی مهمترین آثار امید در بین جوانان از منظر اسلام

((، سومین همایش ملی سبک زندگی و سلامت ، ۱۳۹۹ ه ش

۱۰- ابن شهر آشوب ، المناقب ، بی جا : ذوی القربی ، چاپ سوم ، ۱۳۸۹ ه ش

۱۱- پاینده ، ابوالقاسم ، نهج الفصاحه ، تهران : دنیای دانش ، چاپ چهارم ، ۱۳۸۲ ه ش

۱۲- تمیمی آمدی ، عبدالواحد بن محمد ، غرر الحکم و درر الکلم ، مصحح سید مهدی

رجایی ، قم : دارالکتاب الاسلامی ، چاپ دوم ، ۱۴۱۰ ه ق

۱۳- حر عاملی ، محمد بن حسن : وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه ، قم :

موسسه آل البيت عليهم السلام ، چاپ اول ، ۱۴۰۹ ه ق

۱۴- علی ابن الحسین (ع) ، صحیفه سجادیه ، مترجم الهی قمشه ای ، مشهد : انتظار مهر ، چاپ اول ، ۱۳۸۸ ه ش

۱۵- علا الدین علی بن حسام ، کنز العمال ، بی جا : دارالحديث ، چاپ اول ، ۱۳۷۴ ه ش

۱۶- کلینی ، اصول کافی ، مترجم ، محمد باقر کمره ای ، ج ۲ و ۴ ، انتشارات اسوه ، چاپ دوم ، ۱۳۷۲ ه ش

۱۷- لیثی واسطی ، علی ابن محمد ، عیون الحکم و المواعظ ، حسین حسنی بیرجندی ، قم ، دار الحديث ، ۱۳۷۶ ه ش

۱۸- مجلسی ، محمدباقر ، بحارالانوار ، ج ۶۸ و ۷۴ و ۷۵ و ۸۷ ، بیروت : داراحیاء التراث العربی ، ۱۴۰۳ ه ق

۱۹- www.shafaghna.com